A rajzfejlődés

szakaszai és története

ONLINE MASZATKLUB

A rajzolás és a gyermek kapcsolata

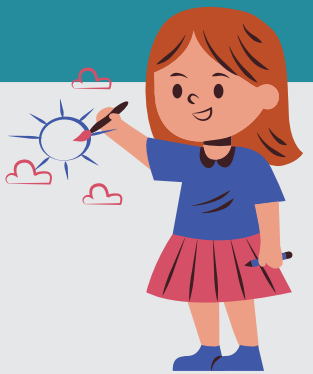
A rajzolás a gyermek számára az önkifejezés egyik lehetséges eszköze.
Mivel az életük kezdetén a gyermekek még kismértékben rendelkeznek megfelelő verbális képességekkel, így érzelmeiket elsősorban cselekvések során fejezik ki. Ilyen cselekvés például az utánzáson alapuló játék, amely során, dramatikus formában, nagyon sok dolog felszínre jöhet a gyermek lelkéből.
"A játék egyik alfajának tekinthetjük a rajzolást, amely lényegében a gyermek belső folyamatainak közlése a külvilággal és egyben saját tudatával, önmagával." (Feuer Mária)
Az alkotáshoz nincs szükség magas szintű verbális képességekre, így hatalmas előnye van a gyermek első éveiben. Úgy tudja kifejezni önmagát, hogy közben nincs szüksége bonyolult szavak kifejezésére.
Nagy jelentőséggel bír továbbá a központi idegrendszer, az agy, a szem és a kézmozgások fejlődésében is, a kéz finommozgásának fejlettsége pedig szoros összefüggésben áll a gondolkodási funkciók kibontakozásával és differenciálódásával.

A gyermekrajzok fejlődésének története és megfigyelései

A gyermekrajzok fejlődésével kapcsolatban nincsen egy egységes álláspont, azaz ahány szakember, annyi féle szakaszolás. Vannak hasonló sarokpontok, de a szakemberek más és más nézőpontból tekintenek egy-egy gyermekrajz fejlettségére.

Nagy László (1905.)
1-3 év: amorf firka
3-10 év: képzeletszerű rajzolás
10-13 év: jelenségszerű ábrázolás

Rouma, Georges (1908.)
1-3 év: firkák
3-6 év: ábrák
6-9 év: képek

Piaget, Jean (1937.)
1-2 év: Az utánzás hiánya, a firkakorszak
2-3 év: A szórványos utánzás szakasza, formafirkálás
3-4 év: A rendszeres utánzás kezdete, az egyszerű formák korszaka
4-5 év: A saját testen nem látható minták utánzása, a valódi ábrázolás kezdete
5-7 év: A saját testen nem látható minták pontosabb utánzása, a valódi ábrázolás kiteljesedése

Luquet, Georges Henri (1913.)
1-2 év: önmagáért a tevékenységért végzett firkálás
2-3 év: értelmezett firkálás, véletlen realizmus
3-5 év: kudarcba fulladt realizmus
7-8 év: értelmi (logikai) realizmus
9-13 év: szemléleti (vizuális) realizmus

A gyermekrajzok fejlődésének általános szakaszai

Általánosságban elmondható:

1. Az amorf firka szakasz (1-3 év) - vonalak, különböző firkák
2. A formaszerű rajzolás szakasza (3-5 év) - megjelennek az első alakszerű formák, amelyek kezdetben a firkálás során, véletlenül jönnek létre
3. A szerkesztő rajzolás szakasza - valamilyen külső, megélt képet használ fel az alkotáshoz (5-12 év)
4. A jellemző rajzolás szakasza - már nem befolyásolják a külső körülmények, sokkal inkább érzékletei mentén alkot (hangulat, gondolat stb.) (12 év+)

A gyermek rajzfejlődésének és ceruzafogásának szakaszai 0-1,5 éves korig

A ceruzafogás itt csak idézőjeles, hiszen a kezdeti időszakban (0-5 év) a ceruza nem megfelelő eszköz a gyermek számára a kéztőcsontok (porcok) fejletlensége miatt. Így inkább minden ceruzaszerű és jellegű dologra gondoljatok, pl.: filctoll, viaszceruza,Stabilo Woody stb.

7- 8 hó: A gyermek megmarkolja az írószert és hadonászik vele, a szájába veszi, ismerkedik vele, vonalat még nem húz vagy csak "véletlenül" lendíti a papírra.

8-18 hó: A gyermek megmarkolja a rajzeszközt és hadonászás közben véletlenszerű vonalat húz, de még nem kapcsolja össze a tudatával, hogy azt ő hozta létre. Marokra fogva ferde szögben a papírra fogja az eszközt, ütögeti, pöttyöket és lengővonalas firkákat készít.

11-18 hó: A gyermek első szándékos vonalvezetése erre az időszakra esik. Innentől beszélhetünk igazi rajzolásról.

18 hó: A gyermek tudatára ébred, hogy bármit alkothat a kezében található eszközzel, így beindul a firkakorszak. Rácsodálkozik művére, nézegeti, büszke az alkotására, szándékosan egyre többet és többet szeretne alkotni.

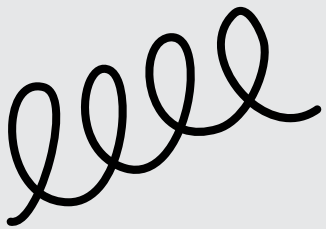
A gyermek rajzfejlődésének és ceruzafogásának szakaszai 20 hós kortól 3 éves korig

21-24 hó: Az eszközt még mindig marokra fogja, de alkotásait már precízebb formában szeretné irányítani, így íróeszközét mutatóujjával irányítja. Így érzi stabilnak és már komplexebb firkákra is képes, pl.: cikcakk, gomolyag Itt már képes az erős, határozott nyomatékra.

27 hó körül megjelenik a "vésés", egy újabb fejlődési állomás - innentől képes az ún. tömbfirkálásra. Ebben az időszakban általában ugrásszerű fejlődés következik be a rajzfejlődésben, megjelennek az első igazán tudatos alakzatok, amelyeket már el is nevez.

Ezután, 30 hós kor körül egy teljesen természetes megtorpanás történik a rajzfejlődésben, sőt előfordulhat visszaesés is! Ugyanis a gyermek vizuálisan már sokkal komplexebb dolgokat lát, mint amit kis kezével a papírra tud vetni. Itt fontos a bátorítás és érdemes egy kicsit kimozdulni a berögzött alakok világából.

A gyermek rajzfejlődése 4-5 éves korban

Jellemzője, hogy a firkakorszak lezárul és átveszi a helyét az alakábrázolás. Ebben a szakaszban a gyermek már kifejezetten törekszik arra, hogy felismerhetőt rajzoljon és fontos számára, hogy elkészített rajzait környezete is el- illetve felismerje. Ha ez nem történik meg, akkor a gyermek hajlamos feladni alkotós tevékenységeit.

Ebben az időszakban az alkotásokban már megjelennek a gyermek temperamentumának jellemzői is.

Ez az első, igazi emberábrázolás időszaka, amelyben még különböző firkákkal fejezi ki a gyermek pl. az alak haját. A gyermekek nagy kedvenc témája ebben az időszakban az ember legyen az valóságos vagy épp egy mesebeli lény, lovag stb. A másik kedvenc forma a házikó, ami a biztonságot fejezi ki a gyermek számára.

A gyermek rajzfejlődése 5- 10 éves korban

Igény támad a gyermekben arra, hogy egy-egy kép elkészítésekor igyekezzen kitölteni az egész rajzfelület terét és ne maradjanak nagy, üres foltok a papíron. Az üres terek frusztrálják a gyermeket és felébresztik benne az ürességtől való félelmet. Valamint a gyermek így fejezi ki azt is, hogy a valóságban sincsenek üres, fehér foltok.

Továbbra is népszerű téma a gyermekeknél a közvetlen környezet ábrázolása, de már nem elvont alakokat rajzol, hanem alkotásaiban megjelenik családja, közvetlen környezete: apa, anya, az autónk, a házunk stb. - és törekszik ezeknek minél pontosabb ábrázolására.

Itt azzal segíthetjük a gyermeket, ha motiváljuk a folytatásra, elismerjük alkotásának értékét és hagyjuk minél alaposabban megfigyelni közvetlen környezetét. Ehhez pedig olyan rajzeszközöket biztosítunk a számára, amelyekkel minél precízebben és pontosabban alkothat. pl.: méhviaszgyurma térbeli alkotásokhoz vagy megfelelő minőségű ceruza.